

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Wydział Pedagogiki i Psychologii

IZABELLA M. ŁUKASIK, ANNA WITEK

ORCID: 0000-0001-9983-8556; ORCID: 0000-0001-7990-1271
izabella.lukasik@poczta.umcs.lublin.pl, anna.witek@poczta.umcs.lublin.pl

*Nastawienie na sukces w kontekście pozytywnej orientacji
i poczucia własnej skuteczności*

Attitude for Success in the Context of Positive Orientation and Self-efficacy

STRESZCZENIE

W artykule odwołano się do koncepcji nadziei na sukces C.R. Snydera (2002), teorii pozytywnej orientacji przedstawionej przez G.V. Caprara i in. (2009) oraz społeczno-poznawczej teorii A. Bandury (1997), odnoszącej się do przekonania o własnej skuteczności. Celem badań było określenie różnic między deklarowanym poziomem nastawienia na sukces a pozytywną orientacją i poczuciem skuteczności badanych studentów. W badaniach wzięło udział 85 studentów pedagogiki UMCS w Lublinie (14 mężczyzn, 71 kobiet). Wykorzystano następujące narzędzia badawcze: Kwestionariusz Nadziei na Sukces (KNS), Skalę Orientacji Pozytywnej (Skala-P) oraz Skalę Uogólnionej Własnej Skuteczności (GSES). Analizy statystyczne przeprowadzono z zastosowaniem testu Kruskala-Wallisa. Wyniki badań własnych wskazują na istotne różnice między poziomem nadziei na sukces u osób o różnym poziomie pozytywnej orientacji ($p < 0,001$) oraz własnej skuteczności ($p < 0,001$).

Słowa kluczowe: nadzieja na sukces; pozytywna orientacja; poczucie własnej skuteczności

WPROWADZENIE

U progu dorosłości młody człowiek staje przed wieloma trudnymi wyborami, tymczasem szybkie zmiany gospodarcze, nieprzewidywalność rynku pracy oraz wysokie wymagania stawiane osobom wchodzącym w dorosłe życie prowadzą do tego, że doświadczają one wielu trudności (Rożnowski 2009). Radzenie sobie z sy-

tuacją trudną zależy m.in. od umiejętności panowania nad emocjami, mobilizacji, nadziei na odniesienie sukcesu oraz przekonania o własnej skuteczności (Tomczak 2009). Młodzi ludzie, przyzwyczajeni do planowania krótkoterminowego, często mają problem z podejmowaniem decyzji, które będą miały konsekwencje w dalszej przyszłości (Kida 2011). Ponadto badacze współczesnej kultury przekazują różne komunikaty odnoszące się do czynników warunkujących powodzenie w życiu. Z jednej strony mogą to być dobra materialne (Kasser 2007), a z drugiej tzw. dobre życie, z przewagą pozytywnych emocji (Trzebińska 2008), które może być utożsamiane z rozwijaniem takich zasobów i cech osobistych, jak: optymizm, inteligencja emocjonalna, nadzieja, poczucie własnej skuteczności itd. (Seligman 1993, 2004; Blum 2009; Kasperek-Golimowska 2012).

Na potrzeby niniejszego artykułu odwołano się do kilku koncepcji. Pierwsza z nich to koncepcja nadziei na sukces C.R. Snydera. Kolejne to teoria pozytywnej orientacji przedstawiona przez G.V. Caprą i in. (2009) oraz społeczno-poznawcza teoria A. Bandury (1997), odnosząca się do przekonania o własnej skuteczności.

W latach 90. ubiegłego stulecia Snyder zaproponował koncepcję, której przedmiotem jest nadzieja, rozumiana jako przekonanie o posiadaniu kompetencji umożliwiających odniesienie sukcesu (Łaguna, Trzebiński, Zięba 2005, s. 5). Zdaniem Snydera (2002) nadzieja na sukces zawiera w sobie dwa podstawowe elementy. Pierwszy to przekonanie o tym, że odniesie się sukces, a drugi to przekonanie, że sukces zależy od własnych kompetencji. Nadzieja nabiera szczególnego znaczenia w sytuacji zmagania się z nieprzychylnością losu czy też w sytuacji zmęczenia różnymi przeszkodami. Pozwala na utrzymanie obranej przez siebie drogi do celu. Umożliwiają to dwa komponenty nadziei na sukces: silna wola oraz umiejętność znajdowania rozwiązań. Silna wola wyraża się w przekonaniu o możliwości zrealizowania założonego planu, a także w przeświadczeniu o zdolności do zainicjowania dążenia i wytrwania w nim mimo napotykaných przeszkód. Z kolei umiejętność znajdowania rozwiązań łączy się ze spostrzeganiem siebie jako osoby zaradnej, będącej w stanie znaleźć rozwiązanie danego problemu (Snyder, Cheavens, Sympson 1997). Jest to spostrzeganie siebie jako kogoś, kto dzięki wiedzy i kompetencjom realizuje swoje plany, odnosi sukcesy. Nadzieja rozumiana jako pozytywny stan motywacyjny, oparty na powiązanych ze sobą przekonaniach, może być określana jako nadzieja na sukces, ponieważ odnosi się do siły oczekiwania pozytywnych efektów własnych działań (Trzebiński, Zięba 2003).

Teoria pozytywnej orientacji przedstawiona przez Caprą i in. (2009) opiera się na podstawowym założeniu, iż istnieją odpowiednie predyspozycje pozwalające spostrzegać siebie, życie i przyszłość w pozytywnym świetle, co skłania ludzi do radzenia sobie w trudnych czy nowych sytuacjach, pomimo przeciwności losu i ponoszenia strat, starzenia się i wizji śmierci. Ta „pozytywna orientacja”, która

znalazła potwierdzenie w empirii, jest utożsamiana z połączeniem wysokiej samooceny, zadowolenia z życia i optymizmu. Może ona wskazywać na przyczynę „syndromu optymalnego funkcjonowania” i działać jako czynnik ochronny przed chorobami psychicznymi, a zwłaszcza przeciw depresji. Uważa się, że pogląd ten stanowi kontynuację myślenia Becka (1967; Clark, Beck 1999, za: Caprara i in. 2009, s. 278), który mówił o negatywnym postrzeganiu siebie, świata i przyszłości. Stanowi też nawiązanie do teorii poznawczych, wskazujących na depresję jako czynnik zwiększający prawdopodobieństwo widzenia wszystkiego w czarnych barwach. Jednak nieuzasadnione byłoby uznanie pozytywnej orientacji i negatywnego myślenia za przeciwne bieguny umieszczone na tym samym kontinuum. Prawdopodobne jest, że pozytywna orientacja i negatywne myślenie, chociaż skorelowane, powinny być przypisane do różnych wymiarów. Nie można dzisiaj powiedzieć, że pozytywna orientacja i negatywne myślenie to predyspozycje tego samego rodzaju. Triada, która została przypisana do orientacji pozytywnej: samoocena, zadowolenie z życia i optymizm – prawdopodobnie nie wyczerpuje określenia wyodrębnionego wymiaru (Alessandri, Caprara, Tisak 2012, s. 45).

Z kolei pojęcie poczucia własnej skuteczności odnosi się do przekonań dotyczących zdolności opanowania określonych zadań i radzenia sobie w trudnych sytuacjach. Bandura (1997) opowiada się za specyficznym charakterem własnej skuteczności. Schwarzer (1992) uważa, iż jest to ogólne przekonanie o własnej zdolności do podejmowania niezbędnych działań w trudnych sytuacjach. Poczucie własnej skuteczności koreluje z pozytywną orientacją. Podejmuje się próby stwierdzenia, czy nie powinno się dołączyć tej cechy do wymiaru pozytywnej orientacji (Oleś i in. 2013). Przekonanie o własnej skuteczności utwierdza w myśleniu o sobie jako o osobie mającej zdolność do sprawowania kontroli nad zdarzeniami, które wpływają na jej życie (Bandura 1997, 2001). Przekonania o własnej skuteczności nie są cechami statycznymi, lecz raczej dynamicznymi konstrukcjami, które można ulepszyć dzięki doświadczeniu mistrzowskiemu, w wyniku zdolności jednostek do refleksji i uczenia się poprzez doświadczenia (Bandura 1997). Przekonania o własnej skuteczności odzwierciedlają wysoce kontekstualizowane struktury wiedzy, wpływające na procesy oceny, a te wskazują na sposoby działania. Podkreśla się znaczenie specyfiki zadań, w których poczucie własnej skuteczności odgrywa dużą rolę. Niedawno teoria ta została rozszerzona o aspekt regulacji emocji (Bandura i in. 2003, Caprara 2002; za: Caprara i in. 2008, s. 227).

Osoby z wyższą samooceną dążą uparcie do realizacji celu, mając przekonanie, że poradzą sobie nawet w sytuacjach trudnych. Wysoka samoocena sprzyja realizacji zadań, a zadowolenie z życia powoduje, że jest ono odbierane jako cenne i wartościowe. Samoocena i optymizm korelują z poczuciem własnej skuteczności (Juczyński 2001; Turska-Kawa 2016). Ludzie, którzy mają przekonanie, że poradzą sobie w trudnej sytuacji, widzą świat bardziej optymistycznie, prezentując znaczny stopień samoakceptacji i pozytywnej postawy wobec „Ja”. Orientacja

pozytywna może być określona jako tendencja do zauważania i przywiązywania wagi do przychylnych aspektów życia, doświadczeń i samego siebie (Turska-Kawa 2016).

Według Caprary (2010, s. 318) osobowość to „złożony system psychologicznych struktur poznawczych, emocjonalnych, behawioralnych, których funkcjonowanie zależy od synergistycznych interakcji między wieloma podsystemami”. Orientacja pozytywna opiera się na wzorcach doświadczeń, a nie zachowań. Caprara (2010) uznał, że na satysfakcję z życia i samoocenę można wpłynąć, zwiększając przekonanie o własnej skuteczności. Schwarzer (1992), podobnie jak Caprara, uważa, że przekonanie o własnej skuteczności jest ogólną dyspozycją człowieka, która jest nabywana i modyfikowana na przestrzeni życia (Noga, Voytsel 2016, s. 48–49).

CEL PRACY

Za cel badań uznano określenie różnic między deklarowanym przez badanych studentów poziomem pozytywnej orientacji i poczuciem własnej skuteczności, biorąc pod uwagę ich nastawienie na sukces.

Sformułowano następujące pytania badawcze:

1. Czy – a jeśli tak, to jakiego rodzaju – istnieje różnica w deklarowanym poziomie pozytywnej orientacji u osób o różnym poziomie nadziei na sukces?
2. Czy – a jeśli tak, to jakiego rodzaju – istnieje różnica między deklarowanym poziomem poczucia własnej skuteczności u osób z różnym poziomem nadziei na sukces?

Hipoteza 1. Osoby oczekujące odniesienia sukcesu częściej charakteryzują się pozytywnym nastawieniem do życia.

Hipoteza 2. Osoby oczekujące odniesienia sukcesu częściej są przekonane o posiadaniu wysokiego poczucia własnej skuteczności.

Za zmienną zależną uznano nastawienie na sukces określone wskaźnikami zawartymi w wynikach Kwestionariusza Nadziei na Sukces (KNS). Za zmienne niezależne przyjęto: pozytywną orientację (wyniki Skali Orientacji Pozytywnej – Skala-P) oraz poczucie własnej skuteczności (wyniki zebrane za pomocą Skali Uogólnionej Własnej Skuteczności – GSES).

MATERIAŁ I METODA

Badania przeprowadzono w 2017 r. wśród studentów pedagogiki studiów licencyjnych UMCS w Lublinie. Grupę badawczą stanowiło 85 osób w wieku 19–25 lat (14 mężczyzn, 71 kobiet). Przedstawione w niniejszym opracowaniu wyniki badań stanowią część projektu badawczego realizowanego w ramach badań statutowych.

Wykorzystano następujące narzędzia badawcze: Kwestionariusz Nadziei na

Sukces (KNS) autorstwa M. Łaguny, J. Trzebińskiego i M. Zięby (2005), Skalę Orientacji Pozytywnej (Skala-P) w polskiej adaptacji M. Łaguny, P. Olesia i D. Filipiuk (2011) oraz Skalę Uogólnionej Własnej Skuteczności (GSES) R. Schwarzera, M. Jerusalema i Z. Juczyńskiego.

Kwestionariusz Nadziei na Sukces Łaguny, Trzebińskiego i Zięby (2005) mierzy poziom nadziei na sukces odnoszący się do siły oczekiwania pozytywnych efektów własnych działań. Składają się na nią dwa komponenty: przekonanie o posiadaniu silnej woli, czyli świadomość własnej skuteczności ujawniana w inicjowaniu dążenia do celu i trwaniu w nim; przekonanie o umiejętności znajdowania rozwiązań, czyli świadomość własnej wiedzy i kompetencji intelektualnych, ujawniana w sytuacjach wymagających wymyślenia lub poznania nowych sposobów prowadzących do osiągnięcia celu. Kwestionariusz składa się z 12 stwierdzeń. Osoba badana określa stopień, w jakim dane stwierdzenie jest w stosunku do niego prawdziwe, korzystając ze skali od 1 („zdecydowanie nieprawdziwe”) do 8 („zdecydowanie prawdziwe”).

Skala Orientacji Pozytywnej w polskiej adaptacji Łaguny, Olesia i Filipiuk (2011) służy do badania pozytywnej orientacji jako podstawowej tendencji do zauważania i przywiązywania wagi do pozytywnych aspektów życia, doświadczeń i samego siebie. Zbudowana jest z ośmiu twierdzeń – wszystkie mają charakter diagnostyczny i mierzą jeden wspólny wymiar. Odpowiedzi są udzielane na pięciostopniowej skali (od 1 do 5). Jedno twierdzenie jest odwracane (pozycja 4) przed obliczeniem wyniku ogólnego.

Skala Uogólnionej Własnej Skuteczności Schwarzera, Jerusalema i Juczyńskiego służy do badania ludzi dorosłych (chorych i zdrowych). Składa się z 10 stwierdzeń obejmujących jeden czynnik. Za jej pomocą można określić ogólne przekonanie jednostki o skuteczności radzenia sobie z trudnymi sytuacjami i przeszkodami. Na każde pytanie możliwe są do wyboru cztery odpowiedzi (od „nie” – 1 pkt, do „tak” – 4 pkt). Suma wszystkich ocen daje ogólny wskaźnik poczucia własnej skuteczności. Im wyższa ocena, tym większe poczucie własnej skuteczności (Juczyński 2000).

WYNIKI

Problematyka badań skupia się na zagadnieniu ważnym z punktu widzenia każdego młodego człowieka, gdyż odnosi się do właściwości osoby predykcyjnych dla samopoczucia człowieka. Okazuje się bowiem, że dla dobrego samopoczucia człowieka znaczenie mają nie tyle parametry obiektywne jego sytuacji życiowej, ile subiektywne spostrzeżenie i ocena (Czapiński [red.] 2004; Syrek 2008). Od młodych ludzi oczekuje się opanowania wielu umiejętności życiowych, które pozwalają na odczuwanie pozytywnych doświadczeń, emocji oraz wiary w możliwość odnoszenia sukcesów (Kasperek-Golimowska 2012). Przekonanie o sile własnej woli i posiada-

nych kompetencjach ugruntowuje nadzieję na sukces, ta zaś stymuluje do działania i odnoszenia kolejnych sukcesów, realizacji celów i zadań (Meyer, Salovey 1999).

Analizując wyniki badań własnych, w pierwszej kolejności postanowiono określić ich rozkład w obszarze przekonań badanych studentów odnośnie do nadziei na odniesienie sukcesów w różnych obszarach życia.

Tab. 1. Poziom odczuwanej nadziei na sukces mierzony KNS; wynik ogólny oraz wyniki podskal: siła woli, umiejętność znajdowania rozwiązania (N = 85)

Wyniki	KNS – wynik ogólny	
	N	%
Niskie	53	62,4
Przeciętne	23	27,1
Wysokie	9	10,6
Ogółem	85	100,0
M = 40,60; SD = 9,0; $\chi^2 = 35,67$; df = 2; p < 0,001		
Wyniki	KNS – siła woli	
	N	%
Niskie	51	60,0
Przeciętne	24	28,2
Wysokie	10	11,8
Ogółem	85	100,0
M = 18,69; SD = 5,149; $\chi^2 = 30,66$; df = 2; p < 0,001		
Wyniki	KNS – umiejętność znajdowania rozwiązania	
	N	%
Niskie	53	62,4
Przeciętne	18	21,2
Wysokie	14	16,5
Ogółem	85	100,0
M = 21,91; SD = 5,128; $\chi^2 = 32,5$; df = 2; p < 0,001		

Źródło: opracowanie własne.

W badaniach własnych przyjęto założenie, że nastawienie na sukces wyraża się poprzez wskaźnik ogólnego poziomu nadziei na sukces. Jednak dopełniając opis, przedstawiono również dane empiryczne odnoszące się do dwóch komponentów nadziei: siły woli oraz umiejętności znajdowania rozwiązań. Zarówno w zakresie wyniku ogólnego, jak i podskal kwestionariusza odnotowano, że ponad połowa badanych studentów uzyskała wyniki niskie. Wyniki wysokie odnośnie do deklarowanej nadziei na sukces uzyskał co dziesiąty z badanych studentów (tab. 1).

Tab. 2. Poziom pozytywnej orientacji mierzony Skalą-P (N = 85)

Wyniki	N	%
Niskie	34	40,0
Przeciętne	31	36,5
Wysokie	20	23,5
Ogółem	85	100,0
M = 27,81; SD = 5,685; $\chi^2 = 3,83$; df = 2; p – n.i.		

Źródło: opracowanie własne.

Analiza danych przedstawionych w tab. 2 wskazuje, że największą grupę (40%) reprezentowały osoby o niskich wynikach, negatywnie spozstrzegające swoje zdolności w zakresie radzenia sobie z trudnościami i przeciwnościami losu. Jedynie 23,5% badanych spozstrzega siebie jako osobę, która jest pozytywnie nastawiona do życia.

Tab. 3. Poziom poczucia własnej skuteczności mierzony kwestionariuszem GSES (N = 85)

Wyniki	N	%
Niskie	18	21,2
Przeciętne	32	37,6
Wysokie	35	41,2
Ogółem	85	100,0
M = 27,81; SD = 5,685; $\chi^2 = 5,81$; df = 2; p < 0,055		

Źródło: opracowanie własne

Silne przekonanie o własnej skuteczności deklaruje mniej niż połowa (41,2%) badanych studentów. Osoby te spozstrzegają siebie jako jednostki zdolne do podejmowania działań w sytuacjach trudnych oraz kontrolujące sytuacje, które wpływają na ich życie (tab. 3).

Szukając odpowiedzi na postawione problemy badawcze, dokonano analizy istotności różnic między poziomem pozytywnej orientacji i poczucia własnej skuteczności badanych studentów w zależności od deklarowanej przez nich nadziei na sukces. Z uwagi na brak spełnienia założeń o normalności rozkładu oraz liczbę grup zastosowano nieparametryczny test rang Kruskala-Wallisa.

Różnice w poziomie orientacji pozytywnej, prezentowane przez osoby o różnym poziomie nadziei na sukces, okazały się istotne statystycznie ($p < 0,001$, tab. 4). Osoby o wysokim poziomie nadziei na sukces częściej deklarowały wysoki poziom orientacji pozytywnej (77,78%). Osoby o niskim poziomie nadziei na sukces w większości określały swój poziom orientacji pozytywnej niżej (88,68%), podobnie jak osoby o przeciętnym poziomie nadziei na sukces (69,56%). Potwierdzono hipotezę pierwszą, iż osoby oczekujące odniesienia sukcesu częściej charakteryzują się pozytywnym nastawieniem do życia.

Tab. 4. Różnica w deklarowanym poziomie orientacji pozytywnej prezentowana przez osoby o różnym poziomie nadziei na sukces mierzonej KNS (N = 85)

Zmienna	Poziom nadziei na sukces	N	Średnia rang	Test mediany	
				> mediany	<= medianie
Orientacja pozytywna	Niski	53	35,10	6	47
	Przeciętny	23	52,11	7	16
	Wysoki	9	66,22	7	2
	Ogółem	85			
Test Kruskala-Wallis	chi ² = 18,894; df = 2; p < 0,001			Me = 2; chi ² = 19,720; df = 2; p < 0,001	

Źródło: opracowanie własne.

Tab. 5. Różnica w deklarowanym poziomie poczucia własnej skuteczności prezentowana przez osoby o różnym poziomie nadziei na sukces mierzonej KNS (N = 85)

Zmienna	Poziom nadziei na sukces	N	Średnia rang	Test mediany	
				> mediany	<= medianie
Poczucie własnej skuteczności	Niski	53	32,64	9	44
	Przeciętny	23	59,63	18	5
	Wysoki	9	61,50	8	1
	Ogółem	85			
Test Kruskala-Wallis	chi ² = 28,629; df = 2; p < 0,001			Me = 2; chi ² = 34,327; df = 2; p < 0,001	

Źródło: opracowanie własne.

Podobnie różnice w poziomie poczucia własnej skuteczności, prezentowane przez osoby o różnym poziomie nadziei na sukces, okazały się istotne statystycznie ($p < 0,001$, tab. 5). Osoby o wysokim i przeciętnym poziomie nadziei na sukces częściej deklarowały wysoki poziom poczucia własnej skuteczności (88,89%, 78,26%). Osoby o niskim poziomie nadziei na sukces w większości określały swój poziom poczucia własnej skuteczności niżej (83,01%). Potwierdzono hipotezę drugą, iż osoby oczekujące odniesienia sukcesu częściej są przekonane o posiadaniu wysokiego poczucia własnej skuteczności.

DYSKUSJA WYNIKÓW

W toku postępowania badawczego dokonano charakterystyki grupy studentów z uwagi na poziom trzech zmiennych: nadziei na sukces, pozytywnej orientacji oraz poczucia własnej skuteczności. Zdaniem M.P.E. Seligmmana nadzieja sprawia, że człowiek otwiera się na przyszłość, jest aktywny, gotowy do wysiłku i realizowania założonych celów. Nie boi się przyszłości. Nadzieja wiąże się

z optymizmem (Trzebińska 2008 s. 96). Tymczasem wyniki obrazujące poziom odczuwania nadziei na odniesienie w przyszłości sukcesu nie napawają optymizmem. Ponad połowa badanych studentów (62,4%) uzyskała wyniki niskie. Dla porównania wyniki wysokie odnośnie do deklarowanej nadziei na sukces uzyskał co dziesiąty z badanych studentów.

Pozytywna orientacja na przyszłość może stanowić czynnik chroniący, szczególnie przed chorobami psychicznymi. Paradoksem współczesnej kultury jest fakt, że młodzi ludzie, żyjący w czasach swobody, możliwości sprawowania kontroli nad swoim życiem i dobrobytu, wykazują coraz gorszy stan zdrowia psychicznego (Kasperek-Golimowska 2012). Analiza wyników badań własnych w aspekcie pozytywnej orientacji wskazuje, że najliczniejszą grupę (40%) stanowiły osoby o niskich wynikach, negatywnie spostrzegające swoje zdolności w zakresie radzenia sobie z trudnościami i przeciwnościami losu.

Zgodnie z koncepcją Snydera nadzieja jest zarówno strukturą poznawczą, jak i emocjonalno-motywacyjną – jest ona najbardziej zbliżona do przekonania o własnej skuteczności Bandury (Łaguna, Trzebiński, Zięba 2005). W badaniach własnych silne przekonanie o własnej skuteczności zadeklarowało 41,2% badanych studentów.

W dalszej kolejności dokonano analizy istotności różnic między poziomem pozytywnej orientacji i poczucia własnej skuteczności badanych studentów w zależności od deklarowanej przez nich nadziei na sukces. Różnice okazały się istotne statystycznie. Poziom nadziei na sukces różnicuje badanych w zakresie pozytywnej orientacji i poczucia samoskuteczności. Osoby o wysokim poziomie orientacji pozytywnej uzyskały wysokie wyniki w zakresie nadziei na sukces. Potwierdzono zatem hipotezę pierwszą, iż osoby oczekujące odniesienia sukcesu częściej charakteryzują się pozytywnym nastawieniem do życia. Wysoki poziom nadziei na sukces wyzwala pozytywne emocje, które motywują jednostkę do aktywnego poszukiwania rozwiązań danego problemu. U osób z wysoką nadzieją nasilenie spostrzeganych trudności jest niższe niż w grupie osób z niską i umiarkowaną nadzieją na sukces. Osoby o niższym poziomie nadziei wybierają częściej bierne strategie radzenia sobie z sytuacjami stresowymi. Wysoki poziom nadziei sprzyja uruchomieniu postawy aktywnego radzenia sobie i poszukiwania rozwiązań (Ng i in. 2005). Analogiczne wnioski płyną z badań M. Łaguny, P.K. Oleś i D. Filipiuk (2011) oraz A. Turskiej-Kawy (2016).

Ponadto, jak wynika z badań przeprowadzonych w 2016 r. pod kierunkiem D. Wiszejko-Wierzbieckiej przez pracowników naukowych Uniwersytetu SWPS, kryterium dorosłości w opinii młodych dorosłych stanowią takie czynniki psychiczne (91%), jak umiejętność samodzielnego podejmowania decyzji i ponoszenia ich konsekwencji. Badania przeprowadzono na próbie ponad 3 tys. kobiet i mężczyzn w wieku 18–29 lat. Zdaniem badanych dojrzałość psychiczna nie wynika z posiadania dowodu osobistego, konta w banku czy pełnionej roli

społecznej, lecz z poczucia możliwości podejmowania decyzji oraz posiadanych umiejętności społecznych i emocjonalnych (*Młodzież dzisiaj...* 2017).

Szukając odpowiedzi na drugi problem badawczy, odnotowano, że badane osoby o wysokim poziomie nadziei na sukces uzyskały wysokie wartości w zakresie samoskuteczności. Potwierdzenie znalazła hipoteza druga. Założono, że osoby mające nadzieję na odniesienie sukcesu częściej posiadają wysokie poczucie własnej skuteczności.

Wiara we własną skuteczność w dużej mierze determinuje to, jak ludzie o sobie myślą, co czują, jak się zachowują (Bańka 2005). Ponadto motywuje do działania oraz organizowania i wprowadzania w życie działań, które będą potrzebne do przezwyciężenia przeszkód pojawiających się w życiu (Bandura 2001). Zgodnie z aktualnymi przekonaniem współczesny człowiek to człowiek sukcesu, który tak naprawdę nie może nie przyznawać się przed sobą samym do braku nadziei. Ma ona bowiem ogromne znaczenie dla przebiegu ludzkiego życia – jest siłą napędową, ukierunkowuje nasze działania i pozwala wierzyć, że poradzimy sobie z różnymi wyzwaniem i przeciwnościami losu.

BIBLIOGRAFIA

- Alessandri G., Caprara G.V., Tisak J. (2012), *The unique contribution of positive orientation to optimal functioning further explorations*, "European Psychologist", Vol. 17(1).
- Bandura A. (1997), *Self-efficacy: The Exercise of Control*, New York: Freeman.
- Bandura A. (2001), *Social cognitive theory: An agentic perspective*, "Annual Review of Psychology", Vol. 52, DOI: <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.52.1.1>.
- Bańka A. (2005), *Poczucie Samoskuteczności: konstrukcja i struktura czynnikowa Skali Poczucia Samoskuteczności w Karierze Międzynarodowej*, Warszawa: Instytut Rozwoju Kariery.
- Blum R. (2009), *Psychologia pozytywna w praktyce. 6 cnot głównych i 24 siły dotyczące szczęścia*, Warszawa: Klub dla Ciebie.
- Caprara G.V. (2010), *W kierunku integracji teorii cech i społeczno-poznawczej. Współczesne badania nad przekonaniem o własnej skuteczności: podejście modułowe*, [w:] S. Nowosada, B. Żurek (red.), *Barwy nauki. Nowoczesne technologie ICT w upowszechnianiu osiągnięć nauki*, Lublin: TN KUL.
- Caprara G.V., Di Giunta L., Eisenberg N., Gerbino M., Pastorelli C., Tramontano C. (2008), *Assessing regulatory emotional self-efficacy in three countries*, "Psychological Assessment", Vol. 20(3), DOI: <http://dx.doi.org/10.1037/1040-3590.20.3.227>.
- Caprara G.V., Fagnani C., Alessandri G., Steca P., Gigantesco A., Cavalli Sforza L.L., Stazi M.A. (2009), *Human optimal functioning: The genetics of positive orientation towards self, life, and the future*, "Behavior Genetics", Vol. 39(3), DOI: <http://dx.doi.org/10.1007/s10519-009-9267-y>.
- Czapiński J. (red.) (2004), *Psychologia pozytywna. Nauka o szczęściu, zdrowiu, sile i cnotach człowieka*, Warszawa: PWN.
- Franken R.E. (2005), *Psychologia motywacji*, Gdańsk: GWP.

- Juczyński Z. (2001), *Narzędzia pomiaru w promocji i psychologii zdrowia*, Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.
- Kasperk-Golimowska E. (2012), *Nadzieja i optymizm vs. zwątpienie i pesymizm w kontekście „dobrego życia” w kulturze konsumpcji*, „Studia Edukacyjne”, nr 19.
- Kasser T. (2007), *Dobre życie czy życie dobrami. Psychologia pozytywna i poczucie dobrostanu w kulturze konsumpcji*, [w:] P.A. Liney, S. Joseph (red.), *Psychologia pozytywna w praktyce*, Warszawa: PWN.
- Kida G. (2011), *Wybory edukacyjno-zawodowe jako przykład decyzji ryzykownych*, [w:] B. Rożnowski, M. Łaguna (red.), *Człowiek w pracy i w organizacji*, Lublin: Wydawnictwa KUL.
- Łaguna M., Oleś P.K., Filipiuk D. (2011), *Orientacja pozytywna i jej pomiar. Polska adaptacja Skali Orientacji Pozytywnej*, „Studia Psychologiczne”, nr 49(4).
- Łaguna M., Trzebiński J., Zięba M. (2005), *Kwestionariusz Nadziei na Sukces*, Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.
- Mayer D.J., Salovey P. (1999), *Czym jest inteligencja emocjonalna?*, [w:] P. Salovey, D.J. Sluyter (red.), *Rozwój emocjonalny a inteligencja emocjonalna*, Poznań: Dom Wydawniczy Rebis.
- Młodzież dzisiaj dorasta inaczej* (2017), [www.swps.pl/nauka-i-badania/blog-naukowy/15421-młodziez-dzisiaj-dorasta-inaczej](http://www.swps.pl/nauka-i-badania/blog-naukowy/15421-mlodziez-dzisiaj-dorasta-inaczej) (dostęp: 15.05.2018).
- Ng T.W., Eby L.T., Sorensen K.L., Feldman D.C. (2005), *Predictors of objective and subjective career success: A meta-analysis*, „Personnel Psychology”, Vol. 58(2),
DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1744-6570.2005.00515.x>
- Noga H., Voytsel N. (2016), *Orientacja pozytywna, przekonanie o własnej skuteczności a treningi neurofeedback*, „Edukacja – Technika – Informatyka”, nr 7(2).
- Oleś P.K., Alessandri G., Oleś M., Bak W., Jankowski T., Łaguna M., Caprara G.V. (2013), *Positive orientation and generalized self-efficacy*, „Studia Psychologica”, nr 55.
- Rożnowski B. (2009), *Przechodzenie młodzieży z systemu edukacji na rynek pracy. Analiza kluczowych pojęć dotyczących rynku pracy u młodzieży*, Lublin: Wydawnictwa KUL.
- Schwarzer R. (1992), *Self-efficacy: Thought Control of Action*, Washington, DC: Hemisphere.
- Seligman M.P.E. (1993), *Optymizmu można się nauczyć*, Poznań: Media Rodzina.
- Seligman M.P.E. (2004), *Psychologia pozytywna*, [w:] J. Czapiński, *Psychologia pozytywna. Nauka o szczęściu, zdrowiu, sile i cnotach człowieka*, Warszawa: PWN.
- Snyder C.R. (2002), *Hope theory: Rainbows in the mind*, „Psychological Inquiry”, Vol. 13(4).
- Snyder C.R., Cheavens J., Sympson S.C. (1997), *Hope: An individual motive for social commerce*, „Group Dynamics: Theory, Research, and Practice”, Vol. 1(2),
DOI: <https://doi.org/10.1037/1089-2699.1.2.107>
- Syrek E. (2008), *Zdrowie i wychowanie a jakość życia. Perspektywy i humanistyczne orientacje poznawcze*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Tomczak K. (2009), *Style radzenia sobie w sytuacji stresowej, przekonanie o własnej skuteczności, nadzieja na sukces u studentów rozpoczynających i kończących studia*, „Psychoterapia”, nr 2(149).
- Trzebińska E. (2008), *Psychologia pozytywna*, Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne.
- Trzebiński J., Zięba M. (2003), *Kwestionariusz Nadziei Podstawowej-BHI-12*, Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.

Turska-Kawa A. (2016), *Nadzieja podstawowa oraz orientacja pozytywna jako predyktory zaangażowania politycznego młodych*, „Przegląd Politologiczny”, nr 1.

SUMMARY

The article refers to the concept of hope for the success of C.R. Snyder (2002), the theory of positive orientation presented by G.V. Caprara et al. (2009) and the socio-cognitive theory of A. Bandura (1997) referring to the belief in self-efficacy. The aim of the research was to determine the differences between the declared level of attitude towards success and the positive orientation and sense of effectiveness of the surveyed students. 85 students of UMCS pedagogy in Lublin took part in the research (14 men, 71 women). The study used the following research tools: the Hope for Success (KNS) Questionnaire, the Positive Orientation Scale (Skala-P) and the Scale for Generalized Own Effectiveness (GSES). Statistical analyzes were carried out using the Kruskal-Wallis test. The results of our research indicate significant differences between the level of hope for success in people with different levels of positive orientation ($p < 0,001$) as well as the level of self-efficacy ($p < 0,001$).

Keywords: hope for the success; positive orientation; self-efficacy